

Modül (öneri) No	166
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Oruç
Modül (Alt konu)	Oruç ve nefis terbiyesi
Amaçlar	Oruçla insan, nefsin malik değil memlûk olduğunu bilir. Oruçla insan, acz ve fakrının bilir.
Süre	40 dakika
Seviye	Seviye-2
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	1- Beyin Fırtınası 2- Sınıflama
Materyal ve Teknoloji	Kalem, kâğıt
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	1-BEYİN FIRTINASI ✓ Öğrencilerden tahtada daire içindeki “Oruç ve Nefis Terbiyesi” ile ilgili akıllarına gelen kavramları söylemeleri istenir ✓ Ders görevlisi, öğrencilerin söylediklerini ayırt etmeden dairenin etrafına yazar. ✓ Tüm öğrencilerin katılımı teşvik edilir. ✓ Söylenen kavramlar bittikten sonra, ortak noktalarına göre kategoriler altında gruplandırılır ✓ Öğrencilerden tahtaya yazılan kelimelerden yararlanarak bir “Oruçla nefis terbiyesi” ile ilgili tanım yapmaları ve yazmaları istenir. ✓ Öğrencilere tanımları okutulur. ✓ Hep birlikte ortak “Oruç ve nefis terbiyesi” ile ilgili tanım oluşturulur ve kaydedilir/yazılır. 2-SINIFLAMA ✓ Öğrenciler 3-5 kişilik gruba ayrılır. ✓ Gruplardan biri oruç’un “Nefis terbiyesine etkisini” diğer grup “orucun insanın acz ve fakrını anlamasına etkisini” maddelemeleri istenir. ✓ Hazırlanan maddeler grup sözcüsü tarafından okunur ✓ Sürecin sonucunda maddeler incelenir, varsa düzeltmeler ve öğrenciler tebrik edilir
Ölçme ve Değerlendirme	Boşluk Doldurma Öğrenciler kendilerine verilen cümlelerdeki boşlukları doldurulması istenir ✓, kendini hür ve serbest ister ve öyle telâkki eder ✓ Nefis tanımak istemiyor; kendi rububiyet istiyor ✓, en zenginden en fakire kadar herkesin nefsi anlar ki, kendisi mâlik değil,; hür değil,

İlişkili metinler

Dördüncü Nükte

Ramazan-ı Şerifteki oruç, nefsin terbiyesine baktığı cihetindeki çok hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki:

Nefis, kendini hür ve serbest ister ve öyle telâkki eder. Hattâ, mevhum bir rububiyet ve keyfemâyeşâ hareketi, fitrî olarak arzu eder. Hadsiz nimetlerle terbiye olunduğunu düşünmek istemiyor. Hususan, dünyada servet ve iktidarı da varsa, gaflet dahi yardım etmişse, bütün bütün gasıbâne, hırsızcasına, nimet-i İlâhiyeyi hayvan gibi yutar.

İşte, Ramazan-ı Şerifte, en zenginden en fakire kadar herkesin nefsi anlar ki, kendisi mâlik değil, memlûktür; hür değil, abddir.

Emrolunmazsa, en âdi ve en rahat şeyi de yapamaz, elini suya uzatamaz diye, mevhum rububiyeti kırılır, ubudiyeti takınır, hakikî vazifesi olan şükre girer.

...

Dokuzuncu Nükte

Ramazan-ı Şerifin orucu, doğrudan doğruya nefsin mevhum rububiyetini kırmak ve aczini göstermekle ubudiyetini bildirmek cihetindeki hikmetlerinden bir hikmeti şudur ki: Nefis Rabbisini tanımak istemiyor; firavunâne kendi rububiyet istiyor. Ne kadar azaplar çektirilse, o damar onda kalır. Fakat açlıkla o damarı kırılır. İşte, Ramazan-ı Şerifteki oruç, doğrudan doğruya nefsin firavunluk cephesine darbe vurur, kırar. Aczini, zaafını, fakrını gösterir, abd olduğunu bildirir.

Hadisin rivayetlerinde vardır ki:

Cenâb-ı Hak nefse demiş ki: "Ben neyim, sen nesin?"

Nefis demiş: "Ben benim, Sen sensin."

Azap vermiş, Cehenneme atmış, yine sormuş. Yine demiş: "Ene ene, ente ente." Hangi nevi azâbı vermiş, enâniyetten vazgeçmemiş.

Sonra açlıkla azap vermiş. Yani aç bırakmış. Yine sormuş: "Men ene? Ve mâ ente?"

Nefis demiş: "Ente Rabbiye'r-Rahîm., Ve ene abdûke'l-âciz." Yani, "Sen benim Rabb-i Rahîmimsin. Ben senin âciz bir abdinim.

(Mektubat, Yeni Asya Neşriyat, Mayıs-2025, s. 472-473)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ³

¹ Rahman ve Râhim olan Allah'ın adıyla.

² Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

³ Duaları şu sözlerle sona erer: "Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur" (Yunus Suresi: 10.)